

פתח דבר

בפברואר 2009, בימיה האחרונים של ממשלת אהוד אולמרט, הזמין ראש הממשלה אותנו, חברי מינהלת המשא ומתן להסדר עם הפלסטינים בסבב שהתקיים בשנים 2007-2008 ונקרא "תהליך אנאפוליס", לשיחת סיכום בקריה בתל אביב. אולמרט שיבח את פועלה של המינהלת, החל מעבודת המטה והכנת התשתית והעמדות למשא ומתן, וכן את ניהול הפגישות במהלך הדיונים עם בני השיח הפלסטינים. לדבריו, כל העבודה שנעשתה במהלך שנה של משא ומתן נמרץ הייתה חיונית ויכולה לסייע להגיע להסכם כולל עם הפלסטינים בעתיד. ראש הממשלה גם החמיא לגיבוש מפת התכנון לניהול המשא ומתן על ידי מינהלת המשא ומתן, אשר הדגישה את האתגר העיקרי: המעבר מהסכמה ליישום.

אולמרט חלק עם הנוכחים את רצונו לחתור ל"מפץ גדול" – גיבוש מסמך משותף של עקרונות להסדר כולל עם נשיא הרשות הפלסטינית, מחמוד עבאס (אבו מאזן). לצערו של אולמרט, המהלך נקטע לפני שהמשימה הושלמה כאשר הוא נאלץ להתפטר ולעזוב את כיסא ראש הממשלה. אף על פי כן, אולמרט העריך כי ישראל יכולה להשיג מעטפת ביטחונית הולמת בכל קו גבול שיוסכם בין הצדדים, ואף גרס שעל מינהלת המשא ומתן להמשיך ולרדת לשורשי עמדותיו של הצד השני כדי לאתר פתרונות יצירתיים ומתאימים לסוגיות שבמחלוקת.

ראש הממשלה התייחס למפת ההסדר שהוא עצמו הציג לנשיא הרשות הפלסטינית. לפי מפה זו, 6.5 אחוזים מהשטח יסופחו לישראל, ובתמורה תעביר ישראל לפלסטינים 5.8 אחוזים משטחה הריבוני במסגרת חילופי שטחים (Swap). החיבור (Link) בין רצועת עזה ליהודה ושומרון¹ יחושב כ-0.7 אחוזים, כלומר, לפלסטינים יינתנו בסך הכול 6.5 אחוזים, שהם יחס של 1:1 בחילופי שטחים. למרות שההצעה נדחתה על ידי הצד הפלסטיני, אולמרט סבר כי מפות מהוות מחסום פסיכולוגי וכי לדעתו ניתן היה להתפשר אף יותר. הוא גם התייחס לסירובו של עבאס להצעתו לפתרון בעיית הפליטים הפלסטינים, סירוב שנומק בטענה כי אין בה הכרה בזכותם של פליטים

1 מסמך זה מתייחס ליהודה ושומרון כשמדובר בנקודת המבט של הצד הישראלי, ולגדה המערבית כשמדובר בנקודת המבט של הצד הפלסטיני והמערכת הבינלאומית.

פלסטינים לשוב לשטח מדינת ישראל, וכי ישראל מסכימה להכנסת 5,000 פליטים לכל היותר לאורך תקופה של חמש שנים ועל בסיס הומניטרי. אולמרט טען בפני חברי מינהלת המשא ומתן כי מבחינת ישראל, מה שהוצג לפלסטינים בשיחות הוא המקסימום האפשרי, וזאת בהתבסס על היוזמה הערבית לשלום, ששולבה במקורות הייחוס של פסגת אנאפוליס אשר התניעה את המשא ומתן, כלומר, חתירה ל"הסכם צודק ומוסכם". לדבריו, ישראל אינה מקבלת את הפרשנות הפלסטינית להחלטת עצרת האומות המאוחדות מספר 194, שממנה שואבים הפלסטינים את הרעיון של "זכות השיבה".

ראש הממשלה סיכם את הפגישה עם חברי המינהלת בהדגשה כי כל המנהיגים הזרים שבפניהם הוא הציג את תוכניתו הביעו תמיכה בה וראו אותה כהצעה וכצעד מרחיקי לכת לקראת הפלסטינים. בהקשר זה יש לציין כי באחת מהשיחות שקיים ראש הממשלה עם ראש מינהלת המשא ומתן אודי דקל נדונה אופציה חלופית למשא ומתן להסדר קבע (Plan B). באותה שיחה פירט אולמרט את גישתו, שזכתה לגיבוי ממנהיגי העולם הבולטים, לפיה, אם הפלסטינים ימשיכו לסרב לקבל את הצעת ישראל, הוא יפעל ליישומה באופן חד-צדדי, תוך דרישה לגיבוי ולהכרה בינלאומית בגבולותיה של מדינת ישראל. זאת, בדומה לרעיון "ההתכנסות", שהיה מסר מרכזי בפיו לקראת הבחירות לכנסת בשנת 2006. אולמרט ביקש להעביר את המסר כי אסור להתייאש ויש להמשיך ולחתור להסדר עם הפלסטינים כיעד האסטרטגי המרכזי של מדינת ישראל. ראש הממשלה נעל את הפגישה באמירה כי מינהלת משא ומתן מקצועית, כמו זו שהוקמה וליוותה את ההכנות והשיחות עם הפלסטינים בתקופת כהונתו כראש ממשלה, היא חיונית לכל ממשלה בישראל, בלי קשר להרכב הקואליציוני ולאוריינטציה הפוליטית שלה. למרות זאת, המינהלת פוזרה עם עליית ממשלת בנימין נתניהו ב-2009, ומאז לא הוקמה מחדש.

חברי המינהלת מימין לשמאל – עו"ד סא"ל לי ארד, גב' נעם גינוסר, תא"ל (מיל") אודי דקל, ראש הממשלה אהוד אולמרט, אל"ם (מיל") ד"ר דני תרזה, אלוף כמיל אבו רוקון, ד"ר ליהה מורן-גלעד, סא"ל (מיל") עופר ירמי, עו"ד תומר עמר תמונה: אוסף פרטי